

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Герасименко В.Г.

“ ” 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 242 «Туризм»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та управління туристичною діяльністю»

за темою:

«Розвиток ринку SPA-послуг в Україні»

Виконавець

студентка 6 курсу 21 групи ЦЗФН

Томашевська Вікторія Олесандріна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.П.Н

(науковий ступінь, вчене звання)

Мартінова Наталія Степанівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ В РЕГІОНІ.....	7
1.1. Поняття туристського регіону та основні аспекти концепції його стійкого розвитку.....	7
1.2. Чинники, що впливають на розвиток індустрії туризму в регіоні.....	11
1.3. Застосування інструментів маркетингу для розробки стратегії інноваційного розвитку туризму в регіоні.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СПА-ІНДУСТРІЇ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	31
2.1. Аналіз стану розвитку індустрії туризму в Україні та Одеському регіоні.....	31
2.2. Особливості організації та розвитку СПА-індустрії в світі	38
2.3. Ринок СПА-послуг в Україні та в Одеському регіоні: стан та проблеми.....	52
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СПА-ІНДУСТРІЇ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	63
3.1. Перспективні напрямки розвитку СПА-індустрії: світові тенденції.....	63
3.2. Рекомендації щодо розробки напрямів стратегічного розвитку Одеського регіону як центру СПА-індустрії.....	66
3.3. Досвід впровадження стратегії інноваційного розвитку в діяльність Ark SPA Palac.....	77
ВИСНОВКИ	88
Список використаних джерел	93
Додатки.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах посилення глобалізаційних процесів наприкінці ХХ століття туристична галузь завдяки стрімким темпам зростання перетворилася на одну з пріоритетних сфер у світовій економіці, що впливає як на розвиток окремих галузей, так і соціально-економічний розвиток цілих країн. За даними Міжнародної туристичної організації частка туризму у світовому ВВП становить 9 %, близько 30 % у світовому експорті послуг та 6 % від обсягів світової торгівлі, працює понад 235 млн осіб. У 2013 році туристичними послугами скористалося 1087 млн міжнародних туристів, у 2015 – їх кількість перевищила 1 млрд осіб. Загальний товарообіг світового туризму у 2016 році становив понад 2,0 трильйонів дол. США. Зважаючи на сприятливі умови для туристичної діяльності та з огляду на її чималі прибутки для потреб соціально-економічного прогресу, велика частка регіону України прагне успішно розвинути свої ринки туристичних послуг, долучившись до конкурентної боротьби за туристичні потоки. Регіональні ринки туристичних послуг (РРТП) нині є тією сферою суспільних відносин, де турист оцінює відповідність таких послуг до своїх запитів, порівнює з іншими ринками й обирає той з-поміж них, який найбільше відповідає його потребам порівняно з ринками-конкурентами, тобто який є конкурентоспроможним. Питання конкурентоспроможності РРТП покладено в основу національних інтересів України із залучення вітчизняних та зарубіжних туристів і створення міжнародного іміджу. Проблеми туристичної діяльності, механізмів її управління, впливу на навколишнє середовище вивчали чимало вчених, серед яких: Л. Василькевич, І. Головчан, Л. Гринів, О. Гулич, А. Гукалюк, Я. Дубенюк, І. Жук, Н. Кіндрачук, О.Ковалюк, В. Кравців, С. Лобозинська, Р. Магійович, М. Макаренко, І. Маркіна, М. Мальська, Н. Мельник, І. Михасюк, Т. Мойсеєнко, В. Мотолич, О. Паламарчук, А. Панасюк, О. Пилип'як, Е. Попова,

Ж. Поплавська, В. Руденко, Д. Стеченко, Є. Фалько, О. Фарат, А. Хоронжий, А. Цегельник, Л. Шевчук, В. Шиманська, С. Шкарлет та низка ін.

Актуальність зазначених проблем зумовила вибір теми магістерської роботи, визначила мету й основні завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз розвитку ринку СПА-послуг в Україні та розробка пропозицій стосовно його вдосконалення.

Для досягнення мети у роботі були поставлені такі завдання:

- висвітлити поняття туристського регіону та основні аспекти концепції його стійкого розвитку;
- дослідити чинники, що впливають на розвиток індустрії туризму в регіоні;
- охарактеризувати застосування інструментів маркетингу для розробки стратегії інноваційного розвитку туризму в регіоні;
- здійснити аналіз стану розвитку індустрії туризму в Україні та Одеському регіоні;
- висвітлити особливості організації та розвитку СПА-індустрії в світі;
- охарактеризувати ринок СПА-послуг в Україні та в Одеському регіоні, його стан та проблеми;
- дослідити перспективні напрямки розвитку СПА-індустрії, їх світові тенденції;
- запропонувати рекомендації щодо розробки концепції стратегічного розвитку Одеського регіону як центру СПА-індустрії;
- проаналізувати досвід впровадження стратегії інноваційного розвитку в діяльність Ark SPA Palace.

Об'єктом дослідження є ринок СПА-послуг в Україні.

Предметом дослідження є аналіз ринку СПА-послуг в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано такі загальнонаукові методи: аналізу та синтезу; структурно-логічний; узагальнення; маркетингу; факторного аналізу; моделювання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В роботі здійснено аналіз розвитку ринку СПА-послуг в Україні та розроблено пропозиції стосовно його вдосконалення.

Для цього:

- висвітлено поняття туристського регіону та основні аспекти концепції його стійкого розвитку;
- досліджено чинники, що впливають на розвиток індустрії туризму в регіоні;
- охарактеризовано застосування інструментів маркетингу для розробки стратегії інноваційного розвитку туризму в регіоні;
- здійснено аналіз стану розвитку індустрії туризму в Україні та Одеському регіоні;
- висвітлено особливості організації та розвитку СПА-індустрії в світі;
- охарактеризовано ринок СПА-послуг в Україні та в Одеському регіоні, його стан та проблеми;
- досліджено перспективні напрямки розвитку СПА-індустрії, їх світові тенденції;
- запропоновано рекомендації щодо розробки концепції стратегічного розвитку Одеського регіону як центру СПА-індустрії;
- проаналізовано досвід впровадження стратегії інноваційного розвитку в діяльність Ark SPA Palace.

В результаті дослідження зроблено наступні висновки:

Сутність SPA-послуг у сучасному розумінні - це оздоровчо-відновлювальний комплекс процедур з використанням морської, термальної, мінеральної або прісної води, морських водоростей, цілющих рослин і лікувальних грязей, програми водолікування, мета яких - гармонія тіла та духу. Також до SPA відносяться фітнес програми, дієтичні програми, програми відновлення та програми по омолодженню шкіри обличчя і тіла. У SPA можна

привести в порядок не тільки тіло, а й психічне здоров'я, оскільки основна мета будь-якого SPA - це боротьба з втомою та стресами.

В результаті проведеного ретроспективного аналізу історії розвитку СПА в світі, виділено п'ять його основних хронологічних етапів:

1. Від давніх цивілізацій до V ст. до н.е. – перші спроби використання СПА (купалень) царськими особами;
2. V ст. до н.е. - V ст. н.е. – розвиток Римської імперії та зростання популярності СПА в більш-менш масових масштабах;
3. V ст. н.е. - XV ст. – занепад використання практики водолікування, що було зумовлено «чорною» історією Середньовіччя;
4. XVI ст. – 80-90-ті роки XX століття – відкриття ресурсів СПА в різних куточках світу та розвиток СПА-курортів;
5. 80-90-ті роки XX століття – наші дні – бурхливий розвиток СПА-індустрії з урізноманітненням видів і технологій СПА.

Що стосується аналізу діяльності Центру здоров'я та краси Ark SPA Palace, то він включає в себе за стандартним набором загальну характеристику підприємства, характеристику організаційної структури функціонування підприємства та його організаційно-правової форми, аналіз фінансового стану та показників економічної активності підприємства, аналіз факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на функціонування підприємства.

Так, Центр здоров'я та краси Ark SPA Palace має чітку ієрархічну організаційну структуру, що дає змогу його керівнику (генеральному директорові) контролювати всі сфери діяльності підприємства, а працівникам – спільно вирішувати питання, що виникають в ході роботи.

Аналіз фінансового стану та економічних показників діяльності підприємства, здійснений на основі бухгалтерської звітності щодо діяльності підприємства за 2015-2016 роки, показав, що хоча чистий прибуток підприємства в 2016 році зріс у порівнянні з попереднім звітним періодом (2015 рік), проте значно зросла і собівартість реалізованих послуг, що в загальному

зумовило зниження ліквідності діяльності підприємства, разом з тим фінансова стійкість Центру здоров'я та краси Ark SPA Palace знаходиться на високому рівні і її показники мають тенденцію до зростання.

В рамках аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства було встановлено, що останнє працює в умовах жорсткої конкуренції, скрутного економічного та політичного становища в державі.

В свою чергу, аналіз внутрішнього середовища підприємства показав, що його сильною стороною є висококваліфікований персонал. Слабкою стороною стало зниження ліквідності фінансової діяльності підприємства за показниками його роботи в 2016 році.

Проаналізувавши світові тенденції розвитку СПА-індустрії, нами було встановлено, що перспективними напрямками в даному ключі є еко-СПА, персональні СПА, міні-послуги СПА, запровадження онлайн-бронювань СПА-послуг, виїзди СПА-спеціалістів на дім тощо.

Якщо розширити існуючий перелік СПА-послуг підприємства Ark SPA Palace запропонованими напрямками і разом з тим скористатись маркетинговими засобами просування зазначених послуг на ринок, то це дасть змогу розширити кількість клієнтів підприємства і принесе економічний ефект.

Для подальшого розвитку сфери туризму в Україні та Одеському регіоні ми пропонуємо здійснити:

- забезпечення діяльності КП «Туристичний інформаційний центр міста Одеси»;
- розробку і впровадження нових туристичних маршрутів;
- удосконалення інформаційного забезпечення системи управління туристичною галуззю та інформаційної підтримки іміджу м.Одеси як міста, сприятливого для туризму;
- рекламно-інформаційний супровід туристичного потенціалу міста шляхом видання в достатній кількості інформаційно-рекламних матеріалів, розробки промо-роликів з використанням туристичного логотипу міста;

- активізацію всіх форм просування місцевого туристичного продукту, в тому числі участі, в міжнародних туристичних виставках на території України, в найбільших міжнародних виставках; проведення рекламних кампаній в засобах масової інформації; обміну соціальними площинами з іншими містами України, Європи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества.- М.: Весь мир. 2004. – 188 с.
2. Бердар М.М. Фінанси підприємств // М.М. Бердар. - К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
3. Бикташева Д.Л. Менеджмент в туризме / Д.Л. Бикташева, Л.П. Гиевая. - М.: Альфа-М, 2007. – 272 с.
4. Богачева Е. Л. Медицинские СПА и их место в международной СПА-индустрии / Е. Л. Богачева // Медицинские новости. - Режим доступа : <http://www.mednovosti.by/journal.aspx?article=5408>
5. Богачева Е. Тенденции СПА / Е. Богачева. – Режим доступа: http://www.bbsu.ru/11/355.php?show_art=4378
6. Гавриленко К. СПА как дополнительный источник дохода для гостиниц / К. Гавриленко // Академия Гостеприимства. – 2011. – № 5. – 26–38 с.
7. Гаврилишин І. П. Туризм України: проблеми і перспективи. -К., 1994. – 45с.
8. Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса. - Одесса, 1997 – 23 с.
9. Державна програма розвитку туризму в Україні до 2010 року. -Київ, 2002. – 57 с.
10. Донцова Л.В. Комплексный анализ бухгалтерской отчетности / Л.В. Донцова, Н.А. Никифорова. - М.: Дело и Сервис, 2009. – 170с.
11. Єжов В.В. СПА-технології у відновлювальній медицині та курортології: стан та перспективи розвитку в Україні [Електронний ресурс]: за даними всеукраїнського соціального проекту «Курорти та санаторії України» – 2010. – Режим доступу: <http://sankurort.ua/uk/4/22/31/>
12. Закон України «Про підприємства в Україні». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/887-12>

13. Іванов Ю. Туристична діяльність і оподаткування // Бухгалтерія. – 2002. – 54 с.
14. Інноваційний потенціал підприємств туризму та готельного господарства: монографія // В. Г. Герасименко, К. А. Галасюк. - Одеса: ОНЕУ, 2017. - 278 с.
15. История СПА. – Режим доступу: http://bbplus.travel/country/rest/spa/methods/spa_history
16. История СПА: от античных терм до современных спа-комплексов. – Режим доступу: <http://news.chatoff.by/minsk/journal/6374/>
17. Королева Ю.А. Современные тенденции развития рынка СПА-услуг в Республике Беларусь / Ю.А. Королева // Веснік БДУ. Серія 3.– 2013. - №3. – С. 59-63
18. Ковалевский Г.В., Абрамов В.В. Проблемы развития туризма в Украине: интегрированный подход // Туристично-краєзнавчі дослідження. - 1999. - Вип.2. – 43 с.
19. Кудла Н.Є. Менеджмент туристичного підприємства / Н.Є. Кудла. – К.: Знання, 2012. – 343с
20. Кузьмін О.Є. Прикладний менеджмент / О.Є Кузьмін, О.Г. Мельник, Н.Я. Петришин. – Л.: Львівська політехніка, 2009. – 292с.
21. Кучмий С. П. Розвиток SPA та Wellness в Україні / С. П. Кучмий // Wellness. – 2012. – № 14. – С. 22–24.
22. Медведев М.Ю. Бухгалтерский учет для начинающих / М.Ю. Медведев – С-Пб.: Питер, 2008. – 112 с.
23. Мельник М.В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности / М.В. Мельник, Е.Б. Герасимов. - М.: ИНФРА-М, 2008. – 131с.
24. Міхно О. Сучасні аспекти розвитку SPA-туризму / О. Міхно // Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Туризм та зближення культур». - Київ, 3 листопада 2011 р. - С.292-299.

25. Оганян Г.А. Політична економія / Г.А. Оганян. - К.: МАУП, 2003. — 520 с.
26. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія // За загальною редакцією В.Г. Герасименка. - Одеса: ОНЕУ, 2016. - 262 с.
27. Пендерецький О.В. Територіальна організація промислового туризму Карпатського суспільно-географічного району та основні напрямки її вдосконалення / О.В. Пендерецький. - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. — 225 с.
28. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. - Київ, 2001. — 65 с.
29. Прейгер Д., Молярчук І. Розвиток іноземного туризму в Україні в контексті розбудови міжнародних транспортних коридорів // Економіка України. - 2001. - №6.
30. Програма розвитку туристично-рекреаційної галузі Одеської області на 2011-2015 роки. Сайт Управління культури і туризму, національностей та релігій Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – режим доступа rekreacya/turistichnij-potencal-oblast/http://culture.odessa.gov.ua/turizm
31. Програма розвитку туризму в Україні до 2005 року. - К.: Держкомтуризм, 1997. – 37 с.
32. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія // За загальною редакцією професора В. Г. Герасименка. - Одеса: Астропринт, 2013. - 314 с.
33. Рутинський М. Й. SPA-курорт як інноваційний тип рекреаційних закладів і суспільно-географічні тенденції розбудови мережі SPAкурортів у західному регіоні України / М. Й. Рутинський. – Л. : Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, – 2008. – 298 с.
34. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. - М.: ИНФРА-М, 2009. – 536 с.

35. СПА-технології у відновлювальній медицині і курортології: стан та перспективи розвитку в Україні. – Режим доступу: <http://dkz.at.ua/publ/1-1-0-3>
36. Стражев В.П. Анализ хозяйственной деятельности / В.П. Стражев. - М.: ЮНИТИ, 2008. – 452 с.
37. Сычева В. О. Теоретические подходы к определению SPA-туризма и моделей организации SPA-услуг / В.О. Сычева // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2015. – Т. 33. – С. 1–5.
38. Туристско-экскурсионное обслуживание "Проектирование туристских услуг". - Киев: Госстандарт Украины, 1996. – 452 с.
39. Тягунова З.А. Развитие СПА-индустрии: управленческий аспект / З.А. Тягунова, В.М. Бондаренко // БізнесІнформ. – 2015. - №9. – С. 358-364
40. Управління регіональним розвитком туризму: навч. посіб. / В. Ф. Семенов, В.Г. Герасименко, Г.П. Горбань. - Одеса-Сімферополь: Аріал, 2012. - 340 с.
41. Урри Дж. Взгляд туриста и глобализация// Массовая культура: современные западные исследования.- М.: Фонд научных исследований «Прагматика культуры». 2005.
42. Усіна А. І. Проблеми та напрямки організації СПА-туризму / А. І. Усіна, І. В. Сегеда, І. С. Баландіна, Т. П. Кононенко // Коммунальное хозяйство городов. – 2011. – Вып. 98. – С. 428–433
43. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії / Н.В. Чорненька. - К.: Атіка, 2006.- 264с.
44. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент / В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2013. — 375 с.
45. Hills T., Lundgren J. The Impact of Tourism in the Caribbean: a Methodological Study // Annals of Tourism Research, 1977, Vol.4. No.5. p. 256.